

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 373 с.
2. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української педагогіки / за ред. М. Г. Стельмаховича. Київ: ІЗМН МО України, 1998. 355 с.
3. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки / за ред. професора О. О. Любара. Київ: Знання, 2003. 450 с.
4. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ, 1985. 312 с.
5. Федоренко Д. Кошовий лицарів чубатих. Іван Дмитрович Сірко в українській етнопедагогіці, фольклорі та етнології: нетрадиційний навчально-виховний посібник. Кривий Ріг : Видавничий дім, 1999. 144 с.

УЧАСТЬ ГЛУХІВСЬКОГО УЧИТЕЛЬСЬКОГО ІНСТИТУТУ У ВИСТАВКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Крижанівський Віталій

Глухівський національний педагогічний університет ім. Олександра Довженка

кандидат історичних наук, старший викладач;

Центральний державний історичний архів України (м. Київ), науковий співробітник

Глухівський учительський інститут на межі ХІХ – ХХ ст. перетворився на спеціалізований педагогічний заклад, який був відомий у межах імперії якісною підготовкою вчителів для міських училищ. До прикладу, відомий український історик та педагог М. Стороженко у своїх мемуарах з пієтетом згадував інститут: «[...] вчителів було завжди призначувано до двокласних міських училищ із доброю підготовкою, а саме – Глухівського учительського інституту, що за час директорства Андрієвського, Білявського, Миловського давав таких методистів початкової середньої шкільної освіти, що не давав їх ні один університет. [...]» [5, с. 263]. Утім Глухівський учительський інститут дореволюційної доби був відомий не тільки знаними випускниками, але й активною участю у виставках у Російській імперії та за її межами. В історико-педагогічній літературі наявні лише окремі згадки про це [2; 4, с. 159 – 160].

У Російській імперії з початку 1880-х рр. складається традиція, що загальноосвітні та спеціалізовані навчальні заклади мають бути представлені в науково-навчальному відділі загальноімперських виставок. Так 1882 р. на Всеросійській виставці у Москві були представлені експонати навчальних закладів Московського, Петербурзького та Варшавського навчальних округів. На жаль, освітні заклади Київського навчального округу на ній не були репрезентовані. Утім уже на Всеросійську виставку в Нижньому Новгороді (1896 р.) керівництво Київського навчального округу готувалося ґрунтовно. Узимку 1895 – 1896 р. у Києві було організовано педагогічну виставку, на якій були відібрані експонати на виставку в Нижній Новгород. Від Глухівського учительського інституту на захід були відправлено такі експонати: план приміщення інституту, фото світлини інститутського оркестру, занять з гімнастики, 50 екземплярів книги М. Демкова «Начала воспитательного обучения в институте и деятельность педагогического совета». У праці М. Демкова комплексно було розкрито організацію

в інституті наукової роботи та літературних читань. За результатами виставки Санкт-Петербурзький учительський інститут був відзначений дипломами II розряду, а Глухівський, Віленський, Оренбурзький учительські інститути – дипломами IV розряду [3, с. 1, 3, 220 – 221].

28 лютого 1898 р. попечитель Київського навчального округу отримав лист з міністерства освіти про необхідність комплексної підготовки до Всесвітньої виставки в Парижі (15 квітня 1900 р. – 5 листопада 1900 р.). На керівництво округу покладалося завдання відібрати навчальні заклади та експонати [1, арк. 2 – 4].

Керівництво Київського навчального округу після листування з освітніми закладами складо перелік осіб, які будуть відряджені на Всесвітню виставку. У цю когорту обраних увійшли делегати від таких навчальних закладів:

1. Чоловічі гімназії та прогімназії: директор Першої Київської гімназії І. Н. Посідський, представник від Києво-Печерської гімназії – А. Н. Богданов;

2. Ремісничі училища: в.о. інспектора Київського реального училища В. Н. Кухницький, викладач Полтавського реального училища Н. С. Лукьянов, викладач Роменського реального училища Ф. Д. Ніколайчик.

3. Жіночі гімназії та прогімназії: начальниця Переяславської жіночої гімназії А. Н. Левшина, вчителька Київської жіночої гімназії О. А. Дмитрієва.

4. Учительські інститути: викладач Глухівського учительського інституту М. А. Тростніков.

5. Середні технічні училища: директор Новозибківського сільськогосподарського технічного училища Н. Т. Ісаїн, викладач цього ж училища М. М. Рилов;

6. Ремісничі училища: інспектор Ніжинського училища В. І. Нечкін, інспектор Глухівського ремісничого училища С. К. Коробов, викладач Полтавського ремісничого училища Я. В. Винокуров.

7. Жіночі міські училища: наглядка Дубенського училища О. П. Шеїна [1, арк. 323].

Для проживання в Парижі упродовж 10 днів кожному учаснику були виплачені кошти. Так, делегати від гімназій, прогімназій, реальних училищ та середніх технічних навчальних закладів отримували по 300 руб., учительського інституту, нижчих технічних училищ, ремісничих училищ – по 265 руб. [1, арк. 357]. На жаль, з документів виставки не вдалося з'ясувати, які експонати представляли Глухівський інститут в Парижі.

У вересні 1911 р. на сільськогосподарській виставці, яку організувало Глухівське повітове земство, учительський інститут був нагороджений Великою срібною медаллю за експонати, що були виготовлені на уроках праці (наочні посібники). Попечитель Київського навчального округу у своєму звіті за 1911 р. так описував участь переможців у заходах виставки: *«У вересні місяці вироби вихованців були виставлені у якості експонатів на місцевій сільськогосподарській виставці, яку влаштувала Глухівська земська управа. Гарно декорований окремих навільйон привабив масу публіки, яка мала можливість ознайомитися із постановкою ручної праці в інституті. Особливу увагу відвідувачів виставки привернули роботи із випалювання по дереву і вишукано випалені великі картини»* [4, с. 159 – 160].

1913 р. в Києві була організована Всеросійська виставка, на якій були представлені експонати Глухівського, Київського та Вінницького учительських інститутів Київського навчального округу. Від Глухівського учительського інституту

були виставлено такі експонати: кругові зошити, практичні уроки вихованців, наочні посібники, які були виготовлені на уроках праці. Також варто підкреслити, що дореволюційні відвідувачі та оглядачі відзначали, що експонати Глухівського інституту показали, що спеціалізований навчальний заклад істотно переважає за рівнем педагогічної думки Київський та Вінницький¹ [6, с. 63 – 64].

Таким чином, Глухівський учительський інститут систематично та успішно брав участь на регіональних, загальноімперських та міжнародних виставках кінця XIX – початку XX ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Центральний державний історичний архів (м. Київ). Ф. 707. Оп. 149. Спр. 40.
2. Белашов В. І. Історіографічна традиція та джерельна база вивчення історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (1874 – 2014 рр.) *Історичні студії суспільного прогресу*. 2014. № 2. С. 39 – 51.
3. Ковалевский Е. Народное образование на Всероссийской выставке в Нижнем Новгороде в 1896 г. СПб.: Типография А. С. Суворина, 1897. IV, 461 с.
4. Огієнко Д. П. Трудове виховання у навчальних закладах Чернігівщини другої половини XIX – початку XX ст. Чернігів, [Б. м. в], 2011. 250 с.
5. Стороженко М. З мого життя. Київ: Либідь, 2005. 432 с.
6. Художественный иллюстрированный альбом Всероссийской выставки 1913 г. в городе Киеве. Киев, 2002. 308, LVIII с.

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО ТА ЇХ РОЛЬ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ

Загалевиц Валентина

Відокремлений структурний підрозділ Кам'янець-Подільського фахового коледжу

НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

викладач суспільних дисциплін вищої категорії

Белінська Людмила

Відокремлений структурний підрозділ

Національного університету харчових технологій

«Кам'янець-Подільський фаховий коледж харчової промисловості»

викладач суспільних дисциплін вищої категорії

Андрей Шептицький (1865–1944) був видатним діячем церкви та громадського життя, архієпископом-митрополитом УГКЦ, відомий своїм глибоким гуманізмом,

¹ «Навпроти ного (Київського учительського інституту – В. К.) размещены были экспонаты Глуховского Учительского Института. Хотя они занимали меньше пространства, но, тем не менее, при внимательном осмотре их можно было вывести заключение о лучшей постановке педагогической стороны в этом Институте по сравнению с Киевским. Здесь так же, как и в первом демонстрировались круговые тетради, практические уроки воспитанников и т. д. Но помимо того, Глуховский Институт демонстрировал новейшие течения методологического характера, именно, именно – наглядный способ преподавания, проводником которого в народную школу является Институт. Как мы увидим из описания экспонатов городских и народных школ, этот способ получил уже в последних, благодаря воспитанникам Института, довольно широкое применение. Центральное место занимали экспонаты по ручному труду, введенному в число необязательных предметов при Глуховском Институте, чего совершенно не существует при Киевском. Программа преподавания, повидимому, довольно обширная» [6, с. 64].